

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad

**Adroddiad Etifeddiaeth
y Pedwerydd Cynulliad**

Mawrth 2016

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael mewn fformatau hygyrch, gan gynnwys ar ffurf Braille, fersiwn hawdd ei darllen, fersiwn print bras, fersiwn sain a chopi caled drwy gysylltu â ni:

Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Ar-lein: www.cynulliad.cymru
E-bost: SeneddSafonau@Cynulliad.Cymru
Ffôn: **0300 200 6372**

Rydym yn croesawu galwadau a wneir drwy wasanaeth Text Relay.

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2016

Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad

**Adroddiad Etifeddiaeth
y Pedwerydd Cynulliad**

Mawrth 2016

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

Cynnwys

Rôl y Pwyllgor Safonau Ymddygiad	1
Aelodaeth	1
Y Comisiynydd Safonau.....	2
Adroddiadau i'r Cynulliad o dan Reol Sefydlog 22.9	3
Adroddiadau'r Pwyllgor Safonau	4
Adolygiad o'r gweithdrefnau safonau	4
Y weithdrefn gwynion.....	4
Sanctsiynau	5
Lobïo a grwpiau trawsbleidiol.....	5
Cofrestru a datgan buddiannau	7
Edrych tuag at y Pumed Cynulliad	9
Y cyfryngau cymdeithasol.....	9
Canllawiau i Aelodau sy'n ymwneud â materion cynllunio.....	9

Rôl y Pwyllgor Safonau Ymddygiad

1. Sefydlwyd y Pwyllgor Safonau Ymddygiad ("y Pwyllgor") ar 22 Mehefin 2011. Rôl y Pwyllgor yw ymgymryd â'r swyddogaethau Rheol Sefydlog 22¹. Mae'r rhain yn cynnwys: ymchwilio i gwynion a gyfeirir ato gan y Comisiynydd Safonau, ystyried unrhyw faterion o egwyddor ynglŷn ag ymddygiad Aelodau, sefydlu'r gweithdrefnau ar gyfer ymchwilio i gwynion a'r trefniadau ar gyfer y Gofrestr o Fuddiannau'r Aelodau a chofnodion cyhoeddus eraill a bennir gan y Rheolau Sefydlog.

Aelodaeth

2. Ar ddiwedd y Pedwerydd Cynulliad, aelodaeth y Pwyllgor oedd:
  - John Griffiths AC (Cadeirydd)
  - Mark Isherwood AC
  - Llŷr Gruffydd AC
  - Eluned Parrott AC
3. Aelodau blaenorol y Pwyllgor oedd:
  - Mick Antoniw AC
  - Kirsty Williams AC
4. Hoffwn ddiolch i'r aelodau hyn am eu cyfraniad i waith y Pwyllgor Safonau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad.
5. Yn ystod y Pedwerydd Cynulliad, cyflwynodd y Pwyllgor welliant i Reol Sefydlog 22 i ganiatáu i enwebu aelod amgen i gymryd rhan yn nhrefnion y gŵyn os yw aelod yn ddarostyngedig i gŵyn neu'n uniongyrchol gysylltiedig â hi. Enwebir yr aelod amgen yn unol â Rheol Sefydlog 22.4. Cafodd hyn ei gymeradwyo gan y Cynulliad ar 17 Mehefin 2015², a ddaeth i rym ym mis Mehefin 2015.

22.4A Rhaid i'r Cynulliad ethol eilydd o'r un grŵp gwleidyddol ar gyfer pob aelod o'r pwyllgor cyfrifol, at ddibenion Rheol Sefydlog 22.5.

22.5 Os bydd aelod o'r pwyllgor cyfrifol yn destun cwyn o dan Reol Sefydlog 22.2(i), neu os bydd wedi'i gysylltu'n uniongyrchol fel arall â chwyn o'r fath, ni chaiff gymryd rhan yn ystyriaeth y pwyllgor cyfrifol ar y gŵyn. O dan amgylchiadau o'r fath, ac mewn perthynas â'r ystyriaeth ar y gŵyn o dan sylw yn unig, caiff yr eilydd a etholwyd yn unol â Rheol Sefydlog 22.4A gymryd lle'r aelod hwnnw. Caiff yr eilydd gymryd rhan yng nghyfarfodydd y pwyllgor cyfrifol i ystyried y gŵyn fel pe bai'n aelod o'r Pwyllgor.³

¹ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, **Rheolau Sefydlog**, Rheol Sefydlog 22

² Cynulliad Cenedlaethol Cymru, **Y Cyfarfod Llawn, Cofnod y Trafodion 17 Mehefin 2015**, eitem 4

³ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, **Rheolau Sefydlog**, Rheol Sefydlog 22.2

Argymhelliad 1. Fel pwyllgor bach, mae enwebu aelodau amgen wedi amddiffyn rhag materion cworwm posibl wrth ystyried cwyn, ac rydym yn argymhell bod hyn yn parhau.

Y Comisiynydd Safonau

6. Gerard Elias CF oedd y Comisiynydd Safonau⁴ ("y Comisiynydd") drwy gydol y Pedwerydd Cynulliad. Yn ystod y Cynulliad hwn, mae wedi datblygu ac adeiladu ar rôl comisiynydd annibynnol fel y nodir ym Mesur Comisiynydd Safonau Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2009⁵ ("y Mesur Safonau"). Mae'r Comisiynydd wedi rhoi cyngor clir a diduedd ar amrywiaeth eang o faterion safonau i'r Pwyllgor ac i Aelodau'r Cynulliad yn fwy cyffredinol. Mae wedi chwarae rôl allweddol o ran hwyluso a hyrwyddo trafodaethau ynghylch materion sy'n ymwneud â safonau i amrywiaeth o gynulleidfaedd drwy drafodaethau gyda grwpiau'r pleidiau, sefydlu a chynnal cyfres o ddarlithoedd ar fywyd cyhoeddus, a chymryd rhan yn y rhwydwaith safonau traws-seneddol.
7. Yn ogystal, cyflwynodd y Comisiynydd bedwar adroddiad blynyddol, sydd wedi rhoi crynodeb defnyddiol o'i waith a'r sicrwydd angenrheidiol yr ymdrinnir â chwynion sy'n cael eu cyflwyno, a hynny yn y modd mwyaf priodol. Fel rhan o'i adroddiad blynyddol 2011-2012, roedd y Comisiynydd yn cynnwys y weithdrefn wedi'i diweddarau ar gyfer ymdrin â chwynion yn erbyn Aelodau'r Cynulliad, a ddaeth i rym ym mis Mehefin 2012. Mae copi o'r weithdrefn hon ar gael ar dudalennau'r Pwyllgor.⁶
8. Hoffai'r Pwyllgor gofnodi'n ffurfiol ein diolch diffuant iawn am yr holl waith caled a wnaed gan y Comisiynydd yn ystod ei amser yn y swydd.
9. Daw cyfnod y Comisiynydd presennol i ben ym mis Tachwedd 2016. Mae'r broses recriwtio ar gyfer Comisiynydd newydd wedi cael ei chynnal. Yn ein cyfarfod Pwyllgor ar 8 Mawrth 2016, cynhaliodd y Pwyllgor wrandawriad cadarnhau⁷ gyda'r Comisiynydd newydd arfaethedig, Syr Roderick Evans, CF a benodir o dan adran 1(2) o'r Mesur Safonau.

---

⁴ Gerard Elias CF, Comisiynydd Safonau

⁵ Mesur Comisiynydd Safonau Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2009

⁶ Gweithdrefn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar gyfer Ymdrin â Chwynion yn erbyn Aelodau'r Cynulliad (cymeradwywyd Gorffennaf 2013)

⁷ Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad, Cofnod y Trafodion, 8 Mawrth 2016

Adroddiadau i'r Cynulliad o dan Reol Sefydlog 22.9

10. Mae Rheol Sefydlog 22.2 yn datgan

22.2 Rhaid i'r pwyllgor cyfrifol:

(i) ymchwilio i unrhyw gŵyn a gyfeirir ato gan y Comisiynydd Safonau, cyflwyno adroddiad arni ac, os yw'n briodol, argymhell camau mewn perthynas â bod Aelod heb gydymffurfio:

(a) â Rheol Sefydlog 2;

(b) ag unrhyw benderfyniad gan y Cynulliad ynglŷn â buddiannau ariannol neu fuddiannau eraill yr Aelodau;

(c) â Rheol Sefydlog 5;

(d) ag unrhyw benderfyniad gan y Cynulliad ynglŷn â safonau ymddygiad yr Aelodau;

(e) ag unrhyw god neu brotocol a wnaed o dan Reol Sefydlog 1.10 ac yn unol ag adran 36(6) o'r Ddeddf;

(f) â Rheol Sefydlog 3; neu

(g) â Rheol Sefydlog 4;

11. Mae Rheol Sefydlog 22.9 yn datgan:

22.9 Os yw'r pwyllgor cyfrifol wedi ymchwilio i gŵyn a gyfeiriwyd ato gan y Comisiynydd Safonau, rhaid iddo gyflwyno adroddiad i'r Cynulliad cyn gynted â phosibl ar ôl cwblhau'r ymchwiliad.

12. Mae'r Pwyllgor wedi cyhoeddi pum adroddiad o dan Reol Sefydlog 22.9, yn ystod y Pedwerydd Cynulliad. Mae copiâu o'r adroddiadau hyn ar gael ar dudalennau'r Pwyllgor.⁸

13. Nododd y Pwyllgor yn un o'i adroddiadau nad oes sancsiynau digonol ar gael i'r Cynulliad, yn arbennig ynghylch materion yn ymwneud ag ymddygiad personol. Arweiniodd hyn at adolygiad o'r sancsiynau gan y Pwyllgor, fel rhan o'r adolygiad ehangach o'r gweithdrefnau safonau. Mae rhagor o wybodaeth am yr adolygiad hwn i'w gweld ym mhennod ganlynol yr adroddiad hwn.

Argymhelliad 2. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y pwyllgor nesaf sydd â chyfrifoldeb dros safonau ymddygiad yn parhau â'r arfer o adolygu sancsiynau a phwerau'r Pwyllgor yn anffurfiol ar ôl ystyried unrhyw gŵyn er mwyn sicrhau eu bod yn parhau'n berthnasol ac yn addas at y diben.

---

⁸ Adroddiadau'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad

Adroddiadau'r Pwyllgor Safonau

Adolygiad o'r gweithdrefnau safonau

14. Cytunodd y Pwyllgor ag adolygiad o weithdrefnau safonau'r Cynulliad yn 2011 yn dilyn cyngor gan y Comisiynydd. Y bwriad oedd diweddarau a symleiddio'r gweithdrefnau a chreu un cod.
15. Oherwydd bod cynghori'r Cynulliad ar faterion safonau yn rhan o gylch gorchwyl y Comisiynydd, cytunodd y Pwyllgor y dylai'r Comisiynydd arwain yr adolygiad, gan ymgynghori â holl Aelodau'r Cynulliad ar adegau perthnasol. Cytunwyd i gynnal yr adolygiad mewn tri cham:
  - Cam 1 – Adolygiad o'r Weithdrefn Gwynion.
  - Cam 2 – Adolygiad o'r Cod Ymddygiad a'r Canllawiau Cysylltiedig.
  - Cam 3 – 'Codeiddio' yr holl weithdrefnau mewn un gyfrol hygyrch.
16. Ystyriodd y Pwyllgor fformat y codau ymddygiad mewn deddfwrfeydd eraill ym mis Mawrth 2012 a chytunodd ar fformat dymunol mewn pedair adran, i ymgorffori egwyddorion Nolan, a nodi'n glir:
  - 1) amrywiaeth o achosion posibl o dorri;
  - 2) y ddeddfwriaeth/Rheolau Sefydlog perthnasol;
  - 3) unrhyw ganllawiau a gyhoeddir; a'r
  - 4) ystod o sancsiynau sydd ar gael am achosion o dorri.
17. Cytunodd y Pwyllgor ar gopi o'r gyfrol yn ei gyfarfod ar 23 Chwefror 2016⁹.
18. Cytunodd y Pwyllgor hefyd y dylai fod rhywfaint o ddisgresiwn i Glerc y Cynulliad newid y ddogfen hon. Dylid hysbysu cadeirydd y pwyllgor cyfrifol am y newidiadau, a dylid darparu diweddariad blynyddol o unrhyw newidiadau i holl aelodau'r pwyllgor cyfrifol.

Argymhelliad 3. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y pwyllgor nesaf sydd â chyfrifoldeb dros safonau ymddygiad yn cytuno â'r trefniadau rheoli arfaethedig ar gyfer y casgliad yn gynnar yn y Cynulliad nesaf. Yna, dylai adolygu a yw'r ddogfen yn ddefnyddiol ac ystyried unrhyw newidiadau hanner ffordd drwy'r Cynulliad nesaf.

Y weithdrefn gwynion.

19. Gwnaeth y Comisiynydd ddarn cychwynnol o waith i ystyried Gweithdrefn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar gyfer Ymdrin â Chwynion yn erbyn Aelodau'r Cynulliad. Wrth gynnal yr adolygiad hwn, nod y Comisiynydd oedd:

...diweddarau, symleiddio a hwyluso gweithdrefnau, heb gyfaddawdu'r angen i fod yn agored ac i gyfiawnder naturiol fod yn drech. Yn ogystal, fy mwriad oedd gwneud y weithdrefn yn llai cymhleth ac yn haws i'w deall, i'r Aelodau ac i'r cyhoedd.¹⁰

---

⁹ Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad, Agenda 23 Chwefror 2016

¹⁰ Adroddiad Blynyddol y Comisiynydd Safonau 2011-12 (tudalen 6)

20. Cynhaliodd y Comisiynydd ymgynghoriad eang i gasglu safbwyntiau partïon perthnasol, a nodi arfer gorau yn y maes hwn. Daeth y weithdrefn gwynion ddiwygiedig i rym o ddiwedd mis Mehefin 2012.¹¹

Sanctsiynau

21. Fel rhan o'r adolygiad o'r gweithdrefnau safonau, bu'r Pwyllgor yn ystyried yr ystod o sanctsiynau a oedd ganddo i'w defnyddio. Barnwyd bod yr adolygiad hwn yn bwysig yn dilyn adolygiad o'r gweithdrefnau yn deillio o gŵyn a gyfeiriwyd gan y Comisiynydd, a oedd yn codi cwestiynau ynghylch a oedd yr amrywiaeth o sanctsiynau ar gael yn briodol o eang, yn enwedig mewn perthynas ag achosion o dorri safonau ymddygiad personol, yn hytrach nag achosion o dorri safonau ynghylch buddiannau ariannol neu fuddiannau eraill.
22. Ystyriodd y Pwyllgor arferion mewn deddfwrfeydd eraill, safbwyntiau'r pleidiau gwleidyddol yn y Cynulliad a swyddogion yng Nghomisiwn y Cynulliad. Cynigiodd y Pwyllgor ymestyn yr amrywiaeth o sanctsiynau, gan nodi ei fod yn gwneud hynny gyda'r gobaith a'r disgwyliad mai anaml y byddai angen eu harfer, os o gwbl.
23. Argymhellodd y Pwyllgor y dylid cyflwyno'r newidiadau canlynol:
- Dull hyblyg ar gyfer ymestyn y darpariaethau o dan Reol Sefydlog 2.10 (mewn perthynas â gwahardd o'r Cynulliad) i achosion o dorri agweddau eraill ar y Cod Ymddygiad, heb nodi unrhyw isafswm nac uchafswm y cyfnod o waharddiad yn y Rheolau Sefydlog.
  - Bod y Rheolau Sefydlog ond yn parhau i gyfeirio at dynnu cyflog Aelodau yn ôl, ac nid at unrhyw lwfans arall, a bod y weithdrefn gwynion yn nodi'n glir na ddylai unrhyw sanctsiynau gosbi staff cymorth yr Aelodau.
  - Bod darpariaeth yn cael ei chynnwys yn y Rheolau Sefydlog yn nodi bod gan y Pwyllgor ddisgresiwn i argymhell tynnu hawliau a breintiau yn ôl, ar wahân i dynnu cyflog yn ôl. Gallai'r cyfryw hawliau a breintiau gynnwys tynnu hawl mynediad yn ôl, fel hawl mynediad Aelod i ystâd y Cynulliad, gwaharddiad o weithgareddau eraill y gallai Aelod fod â hawl i'w mynychu a chael gwared ar yr holl freintiau seremonïol a breintiau cysylltiedig a fyddai gan Aelod fel arfer.
24. Hyd yma, ni fu'n rhaid i'r Pwyllgor ddefnyddio'r sanctsiynau estynedig, ond mae'n credu bod y newidiadau a wnaed yn angenrheidiol ac y dylid parhau â nhw. Fel gyda phob newid, mae'r Pwyllgor yn credu y dylid adolygu hyn yn ddiweddarach.

Lobïo a grwpiau trawsbleidiol

25. Ysgrifennodd y Llywydd at y Pwyllgor ym mis Mai 2012 ynghylch lobïo, gan ofyn i'r Pwyllgor:

gynnal adolygiad i ystyried y drefn (lobïo), a gwneud argymhellion i mi, os oes angen, ynghylch unrhyw drefniadau ychwanegol a allai fod eu hangen i gryfhau'r drefn.¹²

---

¹¹ Gweithdrefn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar gyfer Ymdrin â Chwynion yn erbyn Aelodau'r Cynulliad (cymeradwywyd Gorffennaf 2013)

¹² Adroddiad 03-13 i'r Cynulliad ar Lobïo a Grwpiau Trawsbleidiol (Mai 2013)

- 26.** Fel rhan o'r adolygiad hwn, ystyriwyd hefyd pa mor ddigonol yw'r trefniadau ar gyfer grwpiau trawsbleidiol. Roedd cylch gorchwyl yr ymchwiliad fel a ganlyn:
- *asesu a yw trefniadau presennol y Cynulliad ynghylch lobïo yn ddigon cadarn ac addas i'r diben ar gyfer y Pedwerydd Cynulliad;*
  - *gwneud argymhellion i'r Llywydd, Comisiwn y Cynulliad a/neu'r Pwyllgor Busnes am unrhyw fesurau pellach, naill ai mesurau deddfwriaethol neu anneddfwriaethol, y dylid eu hystyried i reoleiddio gweithgareddau lobïo mewn perthynas ag Aelodau Cynulliad unigol;*
  - *cynghori'r Llywydd am ganfyddiadau'r Pwyllgor mewn perthynas â'r trefniadau presennol sy'n rheoli dull y grwpiau trawsbleidiol o weithio.*
- 27.** Wrth ystyried yr ymchwiliad hwn, cynhaliodd y Comisiynydd ymgynghoriad eang, a daeth i'r casgliad bod y trefniadau sydd ar waith i reoleiddio'r ffordd y caiff Aelodau Cynulliad Cenedlaethol Cymru eu lobïo yn eu hanfod yn ddigon cadarn ac addas i'r diben.
- 28.** Cytunodd y Pwyllgor â chanfyddiadau'r Comisiynydd, a gwnaeth argymhellion i atgyfnerthu'r trefniadau ar gyfer y dyfodol. Roedd gwaith y Pwyllgor yn canolbwyntio ar weithgarwch lobïo, yn hytrach nac ar lobïwyr, gan fod hyn yn haws i'w ddiffinio yn hytrach na diffinio'r ffordd y mae 60 o Aelodau yn rhyngweithio ag amrywiaeth eang o gynrychiolwyr o gymdeithas ddinesig Cymru.
- 29.** Drwy ei argymhellion, ceisiodd y Pwyllgor gyflwyno dull sy'n benodol i Gymru ar gyfer mynd i'r afael â gweithgarwch lobïo. Roedd y Pwyllgor yn credu bod angen tryloywder ynghylch cyfarfodydd lobïwyr proffesiynol heb unrhyw faich diangen ar y pwrs cyhoeddus. Roedd y Pwyllgor yn argymhell bod y Cynulliad yn mabwysiadu canllawiau ar lobïo a mynediad at Aelodau¹³, a gwnaeth y Cynulliad hyn drwy benderfyniad ar 26 Mehefin 2013¹⁴. Argymhellodd y Pwyllgor hefyd y dylai'r Llywydd adolygu'r canllawiau hyn bob tair blynedd.
- 30.** Mae datblygiadau wedi bod yn y DU ers cyhoeddi adroddiad y Pwyllgor, sef y pasiodd San Steffan Ddeddf Tryloywder Lobïo, Ymgyrchu gan Grwpiau Di-blaid a Gweinyddu Undebau Llafur 2014¹⁵. Cyflwynodd Llywodraeth yr Alban Fil Lobïo (yr Alban)¹⁶ ym mis Hydref 2015, gyda'r nod o gynyddu tryloywder cyhoeddus. Fe'i pasiodd ar 10 Mawrth 2016.

Argymhelliad 4. Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai'r pwyllgor nesaf sydd â chyfrifoldeb am Safonau Ymddygiad ystyried sut y mae deddfwriaeth y DU a deddfwriaeth yr Alban yn gweithredu, a'r dull gweithredu yng Ngogledd Iwerddon, mewn perthynas â lobïo, ac a ydynt yn cyflawni'r nod o wella tryloywder.

- 31.** Hefyd, cynigiodd adroddiad y Pwyllgor fod rheolau cryfach yn cael eu cyflwyno ar gyfer dull gweithredu grwpiau trawsbleidiol yn y Cynulliad. Ei argymhelliad oedd, er y dylai'r grwpiau hyn aros y tu allan i gwmpas y Rheolau Sefydlog, bod angen gwella atebolrwydd.

¹³ Canllawiau ar Lobïo a Mynediad at Aelodau'r Cynulliad (Mai 2013)

¹⁴ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Cofnod y Trafodion o'r Cyfarfod Llawn, 26 Mehefin 2013

¹⁵ Deddf Tryloywder Lobïo, Ymgyrchu gan Grwpiau Di-blaid a Gweinyddu Undebau Llafur 2014

¹⁶ Bil Lobïo (yr Alban)

32. O ganlyniad i'r argymhellion hyn, mae'r Swyddfa Gyflwyno yn llunio adroddiad blynyddol ar nifer y grwpiau, ac a ydynt yn cadw at y rheolau a nodir yn yr adroddiad. Cyflwynir yr adroddiadau hyn i'r Llywydd ac i'r Pwyllgor.
33. Yn dilyn yr adroddiad blynyddol terfynol ar grwpiau trawsbleidiol y Pedwerydd Cynulliad, ysgrifennodd y Llywydd at y Pwyllgor gyda rhai diwygiadau arfaethedig i'r rheolau ar ddull gweithredu'r grwpiau hyn. Ystyriodd a chytunodd y Pwyllgor â'r rhain, a chynigiodd hefyd y gwelliannau canlynol i'r rheolau:
- Dylai'r cyfarfod blynyddol ar gyfer grwpiau trawsbleidiol fod o fewn cyfnod o 13 mis ac nid 12 mis fel y mae ar hyn o bryd. Byddai hyn yn sicrhau bod y baich gweinyddol yn parhau i fod yn rhesymol, oherwydd y byddai'n sicrhau o leiaf blwyddyn rhwng cyfarfodydd.
  - Dylai grwpiau trawsbleidiol allu gofyn am estyniad o hyd at fis i'r gofynion am adroddiad blynyddol/cyfarfod blynyddol drwy ysgrifennu at y Swyddfa Gyflwyno.
  - Dylid gallu creu grwpiau trawsbleidiol yn ystod 12 mis olaf y Cynulliad cyn y diddymiad, ond byddai angen i unrhyw grŵp a sefydlir yn y cyfnod hwn gynnal cyfarfod blynyddol o hyd.
34. Mae'r Pwyllgor yn credu bod monitro blynyddol yn bwysig ac y dylai barhau yn y Cynulliad nesaf.

Argymhelliad 5. Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai'r pwyllgor nesaf â chyfrifoldeb am safonau ymddygiad adolygu'r rheolau ar gyfer grwpiau trawsbleidiol, ac y dylai'r Pwyllgor ystyried argymhellion y Llywydd i egluro'r rheolau mewn perthynas â grwpiau trawsbleidiol.

Cofrestru a datgan buddiannau

35. Ym mis Hydref 2014, cyhoeddodd y Pwyllgor adroddiad ar gofrestru a datgan buddiannau'r Aelodau. Roedd y Pwyllgor o'r farn bod hwn yn faes pwysig i'w ystyried, gan na fu unrhyw ddiweddariadau pwysig i'r rheolau ers 2006.
36. Gwnaeth y Pwyllgor gyfres o argymhellion i ddiweddarau'r gofynion ar gyfer cofrestru a datgan buddiannau perthnasol, y cytunodd y Pwyllgor Busnes arnynt, ac a ddaeth i rym ar 1 Medi 2015.
37. O bwys arbennig oedd y newidiadau a wnaed mewn perthynas â'r cwmpas ar gyfer datganiadau llafar. Roedd y Comisiynydd yn dadlau bod yr angen i ddatgan yn rhy gyfyng ac y gallai atal y cyhoedd, yn anfwriadol, rhag cael gwybod am fuddiannau y dylid eu datgelu. Roedd y Comisiynydd yn awgrymu y dylid newid y prawf perthnasedd yn Rheol Sefydlog 2.7 o 'fwy nag a allai ddeillio i **bersonau y mae'r penderfyniad yn effeithio arnynt yn gyffredinol**' i 'fwy nag a allai ddeillio i'r **etholwyr yn gyffredinol**'. Byddai hyn felly'n cynnwys enghreifftiau lle y mae Aelod yn rhan o grŵp lleiafrifol a fyddai'n cael budd o ddarn penodol o ddeddfwriaeth.
38. Os oes gan Aelod fuddiant cofrestradwy y mae'n ofynnol ei fod yn ei ddatgan, ni chaniateir i'r Aelod bleidleisio o dan Reol Sefydlog 2.9. Mae cymryd rhan mewn trafodion heb gydymffurfio â'r gofynion hyn yn drosedd fel y nodir yn Adran 36(7) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.¹⁷
39. Yn ogystal â newidiadau i'r rheolau ar ddatgan 'buddiannau cofrestradwy', mae'r newidiadau'n cynnwys creu Rheol Sefydlog newydd, nad yw'n destun cosb droseddol, bod Aelodau'n

---

¹⁷ Deddf Llywodraeth Cymru 2006

gwneud datganiad ar lafar ynghylch unrhyw fuddiannau perthnasol sydd gan yr Aelod, neu aelod o deulu'r Aelod, neu y mae'n disgwyl eu cael mewn perthynas ag unrhyw fater sy'n codi yn ystod y trafodion hynny. Yn yr achos hwn, ystyr 'unrhyw fuddiant perthnasol' yw buddiant yr ystyrir yn rhesymol gan eraill ei fod yn dylanwadu ar gyfraniad yr Aelod i ddatl neu drafodaeth. Nodir y gofynion newydd hyn yn y Rheolau Sefydlog 13.8A, 13.8B, 17.24A ac 17.24B, a dylid eu gwneud ar adeg briodol yn nhrefodion y Pwyllgor neu'r Cyfarfod Llawn.

40. Mae cyflwyno'r gofyniad i ddatgan buddiannau perthnasol wedi cynyddu'r achosion lle y mae'n ofynnol i Aelodau wneud datganiadau llafar yn ystod trafodion y Cynulliad. Er nad yw achosion o ddiffyg cydymffurfio o dan y gofyniad newydd hwn yn destun cosbau troseddol, ac nad ydynt yn arwain at unrhyw gyfyngiadau ar bleidleisio, gall y Comisiynydd ymchwilio i unrhyw gŵyn a wnaed ynglŷn â diffyg cydymffurfiaeth Aelod â'r gofynion newydd. Felly, gallai fod yn ddoeth i Bwyllgor Safonau yn y dyfodol adolygu'r gofyniad hwn, gan ystyried a yw'n cyflawni'r nod o wella tryloywder neu a yw'n creu baich diangen.
41. Ochr yn ochr â'r newidiadau y cytunwyd arnynt i gofrestru a datgan buddiannau, gwnaeth yr adroddiad ddau argymhelliad pellach sydd ar y gweill o hyd.

Argymhelliad 11. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y Comisiynydd Safonau yn trafod y cynnig ar gyfer defnyddio'r mecanwaith dan Ddeddf Gweinyddu Etholiadol 2006 i gael gwared ar y gofyniad 'cofrestriad dwbl' gyda'r cyrff perthnasol ac yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad maes o law.

Argymhelliad 15. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y Comisiynydd Safonau yn trafod y cynnig ar gyfer cyflwyno person annibynnol i ystyried achosion o dorri Rheol Sefydlog 2 gyda'r cyrff perthnasol yn y lle cyntaf ac yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad maes o law.

42. Cyfarfu swyddogion y Cynulliad â'r Comisiwn Etholiadol ym mis Rhagfyr 2015 i drafod yr opsiynau ar gyfer cael gwared ar y 'cofrestriad dwbl'. Er mwyn cyflawni hyn, bydd angen i bwyllgor yn y dyfodol ymgymryd â darn o waith yn mapio rheolau'r Cynulliad ar gofrestru buddiannau Aelodau gyda'r darpariaethau a nodir yn Neddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000.

Argymhelliad 6. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y pwyllgor nesaf sydd â chyfrifoldeb am Safonau Ymddygiad yn parhau â'r gwaith i gael gwared ar y gofyniad 'cofrestriad dwbl'.

---

43. Nod Argymhelliad 15 oedd cyflwyno elfen o gymesuredd i'r system wrth ymdrin ag achosion 'dibwys' o ddiffyg cydymffurfio (e.e. pan fydd Aelod yn cofrestru manylion ar ôl y terfyn amser o 4 wythnos). Mae'r Comisiynydd wedi bwrw ymlaen â hyn gyda'r Adran Erlyniadau Cyhoeddus a swyddogion y Cynulliad ac wedi llunio protocol i ymdrin â hyn. Bwriad cychwynnol y Pwyllgor oedd mai'r 'person annibynnol' yn yr achos hwn fyddai'r Comisiynydd, ond mae hyn yn rhywbeth y gallai Pwyllgor yn y dyfodol ddymuno ei drafod gyda'r Comisiynydd nesaf, o ran ymarferoldeb.

Argymhelliad 7. Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai'r protocol ar gyfer hysbysu am achosion o dorri Rheol Sefydlog 2 ddod i rym ym mis Mai 2016. Efallai yr hoffai'r Pwyllgor nesaf â chyfrifoldeb am Safonau Ymddygiad adolygu effeithiolrwydd y protocol hwn yn y Cynulliad nesaf.

Edrych tuag at y Pumed Cynulliad

44. Yn yr adroddiad etifeddiaeth hwn, gwnaed nifer o argymhellion y gallai'r Pwyllgor nesaf â chyfrifoldeb am Safonau Ymddygiad fod eisiau bwrw ymlaen â nhw mewn perthynas â'i waith blaenorol. Mae yna ddau faes pellach y mae'r Pwyllgor yn awgrymu y dylai'r Pwyllgor nesaf eu hystyried.

Y cyfryngau cymdeithasol

45. Trafododd y Pwyllgor bapur ar y defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol ar 2 Chwefror 2016.
46. Wrth ystyried y mater hwn, nododd y Pwyllgor fod 'Canllawiau ar ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol' yn rhan o God Ymddygiad Aelodau Senedd yr Alban, ac mae'n credu y byddai hyn yn arweiniad defnyddiol i'r Aelodau etholedig.
47. Yn ogystal, ystyriodd y Pwyllgor adroddiad *The Speaker's Commission on Digital Democracy*, a gyhoeddwyd yn 2015, a gomisiynodd y Sefydliad Siartredig Cysylltiadau Cyhoeddus ac a argymhellodd ganllawiau i wleidyddion ar ddefnyddio Twitter.¹⁸ Nododd y Pwyllgor y cafodd hyn gryn dipyn o sylw yn y cyfryngau.¹⁹
48. Wrth ystyried y defnydd o gyfryngau cymdeithasol, roedd y Pwyllgor yn credu y dylai'r Cynulliad osod canllawiau ar gyfryngau cymdeithasol sy'n eistedd ar wahân i'r polisi TGCh ac yn atgoffa Aelodau bod y cyfryngau cymdeithasol yn wybodaeth gyhoeddedig. Gallai'r polisi hefyd gynnwys cyngor diogelwch a rhoi eglurder ynghylch y defnydd o adnoddau'r Cynulliad.
49. Yn ogystal, roedd yr Aelodau'n credu canllawiau i staff cymorth yr Aelodau sy'n trydar ar ran Aelod fod yn fuddiol.

Argymhelliad 8. Mae'r Pwyllgor yn credu y gallai canllawiau mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol fod yn ddogfen ddefnyddiol ac mae'n argymhell bod y Pwyllgor nesaf â chyfrifoldeb am faterion safonau yn gwneud darn o waith i ystyried rhinweddau'r canllawiau yn y maes hwn ymhellach.

Canllawiau i Aelodau sy'n ymwneud â materion cynllunio.

50. Ystyriodd y Comisiynydd Safonau nifer o gwynion mewn perthynas â chyfraniad Aelodau at faterion cynllunio. Roedd yn credu bod hwn yn faes a allai elwa o rai canllawiau arferion gorau, gan dynnu sylw arbennig at yr angen i fod yn dryloyw. Ni fwriwyd ymlaen â hyn nes i waith y Pwyllgor ar gofrestru a datgan buddiannau gael ei gwblhau, ond mae'n faes y gallai'r Pwyllgor fod eisiau i'r Comisiynydd newydd ymgymryd ag ef.

Argymhelliad 9. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y Comisiynydd yn ymgymryd â darn o waith i lunio rhai canllawiau arfer gorau i Aelodau sy'n ymwneud â materion cynllunio.

---

¹⁸ Comisiwn Democratiaeth Ddigidol y Llefarydd: **Canllawiau i wleidyddion ar ddefnyddio Twitter** – Aelodau'r Senedd ac Aelodau Tŷ'r Arglwyddi, Sefydliad Siartredig Cysylltiadau Cyhoeddus

¹⁹ Erthygl yn INFLUENCE, **'Twitter advice for MPs is good advice for everyone'**, 22 Gorffennaf 2015